

stilling til uden rigtigt at vide hvorfor. Her kunne man godt have ønsket sig, at artiklen var gået nogle spadestik dybere inden for branchen selv og ikke mindst havde inddraget EU-politikken på området, som jo har været meget aktiv i favør af terrestrisk digital-tv.

Alt i alt er bogen en sanseskærpende artikel-samling både i detaljen og i de overordnede problemstillinger, men kun perifert berøres bogens titel, som måske kunne have været en artikel værdig. For hvad er mediepolitisk forskning? Hvordan afgrænses fænomenet? Og hvem er det, der er mediepolitisk forsker? Mortensen? Sidstnævnte har (klogelig) holdt sig uden for bestyrelser og lignende, men det fremgår dog i hans publikationsliste bagest i bogen, at han skriver fortrolige notater til branchen. Er det ikke anvendt mediepolitisk forskning? Som baggrund for en sådan diskussion er bogen god, selvom den stiller flere spørgsmål, end den tematiserer endsige besvarer. Den stiller også indirekte det spørgsmål, om mediepolitik kan forstås som noget i sig selv, eller om man ikke snarere skal se den i et større samfundsudviklingsperspektiv. Måske er bogens hovedbudskab i virkeligheden, at den berørte del af medieforskningen er for snæver og dermed defokuseret.

Ole Prehn
Dekan ved Det Humanistiske Fakultet
Aalborg Universitet
Formand for TV 2/Nord-Digital

Louise Phillips & Kim Schrøder:
Sådan taler medier og borgere om politik.
En diskursanalytisk undersøgelse af politik
i det medialiserede samfund.
Århus: Aarhus Universitetsforlag, 2004,
320 sider.

Sådan taler medier og borgere om politik. En diskursanalytisk undersøgelse af politik i det medialiserede samfund undersøger i et bredt mediesociologisk perspektiv og på baggrund af et diskursteoretisk afsæt, hvordan henholdsvis medier og borgere italesætter politik. I denne anmeldelse vil jeg se på, hvordan forskerne taler om borgerne og medierne.

Bogen er skrevet af lektor Louise Phillips og professor Kim Schrøder, begge fra Institut for Kommunikation ved Roskilde Universitetscenter og forener deres arbejde med henholdsvis

diskursbegrebet, politisk kommunikation og den empiriske modtagerforskning. Undersøgelserne udmærker sig ved ambitiøst at sætte fokus på *samspelet* mellem borgere og medier og analyserer en række medieteksters og borgeres ofte divergerende måder at forstå og tale om politik på. De omfangsrige analyser er struktureret i fire dele, som jeg kort vil skitsere for efterfølgende at diskutere fremstillingen af et enkelt af bogens temaer, nemlig 'populisme'.

I del 1 argumenteres der for, at medierne og borgerne i gensidighed og vekselvirkning skaber betydninger, og at det derfor ikke er muligt at fastslå, hvem der definerer den politiske magt. I det lys er det undersøgelsesnes sigte at skabe en "indsigt i både mediernes og borgernes definitionsmagt og samspelet imellem dem" (s. 33). Del 1 redegør desuden for undersøgelsens diskursanalytiske forankring og empiriske indsamlingsmetode, bl.a. det valg, at der sættes fokus på det trafikpolitiske område som case. Undersøgelsen er herfra ordnet i tre overordnede dele, hvoraf to er kvalitative modtagerorienterede analyser af henholdsvis, hvordan folk bruger og oplever medier, og hvordan folk italesætter politik. Derudover består undersøgelsen af en tekstanalytisk del, der sætter fokus på, hvordan medierne italesætter politik.

I del 2 præsenteres analysen af, hvordan borgere bruger og oplever medierne. Analyserne, som er baseret på syv fokusgruppeinterviews i 2002, falder i fem dele og er strukturerede i forhold til en overordnet brug og oplevelse af henholdsvis lokale medier og landsdækkende medier, brugen og oplevelsen af tv-nyhedsindslag og aktualitets- og debatudsendelser på tv og endelig orienteringen mod verden uden for Danmark. Analysen peger ikke overraskende på, at kortuddannede og langtuddannede bruger og oplever medierne forskelligt: Kortuddannede bruger medierne til skaffe sig overblik, mens langtuddannede bruger medierne til dels at opnå overblik, dels til at fordybe sig. Inden for den teoretiske ramme er det en pointe, at de kortuddannedes måde at tale om politik på er meget sagsorienteret og normativ, mens de langtuddannede forholder sig reflektivt og analytisk til medierne.

I del 3 arbejdes med mediernes italesættelse af politik. Det store empiriske grundlag består af nyhedsdækningen i fire landsdækkende omnibusaviser (Berlingske Tidende, Information, Jyllands-Posten, Politiken); to landsdækkende tabloidaviser (B.T. og Ekstra Bladet); en lokal omnibusavis (Dagbladet Roskilde Tidende); en lokal gratisavis (Roskilde Avis); tre landsdækkende tv-kanaler (DR1, DR2 og

TV2); samt en regional tv-kanal (TV2 Lorry) i perioden 23.-29. januar 2001. De detaljerede analyser er strukturerede ud fra seks fortolkningsrepertoarer: "Det parlamentariske demokrati i arbejdstøjet", "Det parlamentariske demokrati: bagsiden af medaljen", "Populisme i medierne: borgerne mod systemet", "Græsrodder som politiske aktører: vækst eller miljø", "Politikken i hverdagen: forhandling af individuelt ansvar" og "Metadiskurser om politik" og fremstår veldokumenterede for så vidt, at analyserne overalt er funderet i konkrete citater fra og registreringer af aviser og tv. Analyserne peger bl.a. på, at medierne "fungerer som et forum for iscenesættelse og italesættelse af det danske samfunds kollektive dialog med sig selv om, hvad man i dagens Danmark skal forstå ved politisk handling" (s. 205). De mest fremtrædende fortolkningsrepertoarer er ifølge analysen "Det parlamentariske demokrati i arbejdstøjet" og "Populisme i medierne: borgerne mod systemet".

I del 4 sættes fokus på borgernes italesættelse af politik på grundlag af syv fokusgruppeinterviews gennemført i 2001 i relation til de seks identificerede fortolkningsrepertoarer. Analysen pointerer bl.a., at borgerne på kompleks vis kombinerer og forholder sig refleksivt til de nævnte repertoarer, men også at mange føler sig begrænsede i forhold til det politiske spil og deres egen mulighed for at deltage aktivt i de demokratiske processer. Således er det i borgernes italesættelse af politik bemærkelsesværdigt, at de dominerende repertoarer er "Det parlamentariske demokrati: bagsiden af medaljen", "Populisme i medierne: borgerne mod systemet" og "Politikken i hverdagen: forhandling af individuelt ansvar".

Bogen behandler en række gennemgående tendenser på tværs af materialet, bl.a. det den kalder en 'populistisk diskurs', som analyseres i kapitel 8, 13 og 18. 'Populisme' tematiseres faktisk allerede i kapitel 1 som et karakteristikum, som kritiske røster har hæftet på journalistikken med henblik på at argumentere for, at nyhedsjournalistikken i stigende grad gør det vanskeligere for borgerne at deltage i den demokratiske proces, og populisme-repertoaret placeres således centralt inden for bogens fokus. I den optik synes det relevant mere analytisk at diskutere, om og hvordan medierne ifølge Schrøder & Phillips producerer en populistisk diskurs, og hvordan borgerne forhandler den. Desuden kan dette fokus eksemplificere nogle gennemgående og mere principielle diskussioner, som bogen rejser.

I kapitel 8, som tager udgangspunkt i, hvordan

folk orienterer sig, analyseres fokusgruppedeltagernes oplevelse af bl.a. programmet "19Direkte". Analysen sætter både fokus på deltagernes mere generelle opfattelser af aktualitets- og debatudsendelser og deres specifikke oplevelser i forhold til konkrete indslag. Et mål med analysen er at se nærmere på, om den populistiske diskurs reproduceres hos seerne, altså om der er en kobling mellem medieindhold og medieeffekt (s. 113). Afklaringen af spørgsmålet er klart realiseret i forhold til de kortuddannede deltagere, som på tværs af fokusgrupperne citeres, så det samlede argument bliver, at deltagerne på én gang accepterer og føler harme i forhold til indslags populistiske vinkel – 'en ældre mand imod det politiske system' – samtidig med, at de forholder sig kritisk/analytisk til sagen. I den konkrete analyse kunne man have diskuteret, hvordan denne såkaldte populistiske diskurs skal forstås i forhold til andre (potentielt) konkurrerende diskurser i teksten inden for det specifikke medie, den specifikke genre og det konkrete indslag. Det er et valg i forhold til at ville beskrive dagliglivet og medierne i et bredt perspektiv, men det betyder, at relationen mellem de forskellige repertoarer i dette tilfælde ikke fremstår helt tydelig. Analysen kunne eventuelt have været styrket ved, at "19Direkte"-indslaget var blevet analyseret mere detaljeret i den tekstanalytiske del. Det er tilfældet med andre indslag, eksempelvis et fra Nyhederne på TV 2 (24-01-2001), der optræder på tværs af analyserne og skaber sammenhæng og større indblik i, hvordan samspillet mellem borgere og medier fungerer. Desuden ville det have været interessant, om analysen havde ekspliciteret, hvordan diskursen blev bearbejdet i den enkelte fokusgruppe. Præsentationerne udmærker sig ved fyldige citater, inklusiv moderatorens spørgsmål, men det er gennemgående problematisk, at de forskelligt sammensatte fokusgrupper (netværk og mere traditionelle, børnefamilier og ældre, kortuddannede og langtuddannede) tilsyneladende behandles ens. Vil det eksempelvis sige, at man på tværs af grupperne forhandler betydningen af mediernes diskursive univers ens?

I analysen af mediernes italesættelse af politik, del 3, er det en pointe, at man i analytisk øjemed behandler de enkelte repertoarer særskilt, selvom de i praksis ikke forekommer adskilt. Fremstillingen eksemplificerer fint, hvordan forskellige måder at tale om politik på bringes i spil, men man kunne oplagt have gjort det klarere, hvordan disse fortolkningsrepertoarer er blevet fremanalyseret og dermed, om de er udtømmende for materialet. Ser

vi nærmere på kapitel 13, og hvordan den populistiske diskurs manifesterer sig i medierne, eksemplificeres den populistiske diskurs på baggrund af to cases. Den første har overordnet set trafikpolitik som genstandsfelt, den næste sygehuspolitik. Alle eksempler tager udgangspunkt i aviser og alle på nær ét stammer fra tabloidaviserne B.T. og Ekstra Bladet. Herfra kunne det ligeledes være relevant med en diskussion af, hvordan en potentiel populistisk diskurs relaterer sig til de stof- og genremæssige kontekster, som den er en del af, og hvordan mediet fastsætter nogle rammer for, hvordan man taler om politik.

I kapitel 18 identificeres populisme-repertoiret på tværs af fokusgruppedeltagernes uddannelse, alder og køn. På baggrund af et nyhedsindslag om trafikforliget samt mere generelle opfattelser af politik bliver det en analytisk pointe, at politikerne typisk betragtes som en "gruppering, der står i modsætning til folket, og som har skabt trafikproblemerne ved at være fjerne fra folket" (s. 246). Deltagerne betragter og positionerer sig som eksperter på baggrund af deres hverdags erfaringer, men oplever samtidig, at de på grund af det partipolitiske spil ikke har mulighed for at forandre tingenes tilstand endsige tage ansvaret for dem (s. 246). Pointen er interessant set i lyset af, at det samme indslag er analyseret i medietekstanalysen i forhold til repertoiret "Det parlamentariske demokrati i arbejdstøjet" (s. 166). Det vil nemlig sige, at hvor indslaget italesætter politikere som aktive aktører, dynamiske og initiativrige i forhold til den demokratiske proces (s. 153), så oplever borgerne en distance og om ikke magtesløshed, så måske resignation i forhold til de politiske processer. Pointen fremstår på et overordnet niveau i forfatternes samlede perspektivering, men kunne potentielt have været konkretiseret yderligere i analysedelen.

Materialet viser altså, hvordan samspelet mellem mediernes og borgernes diskursive repertoireer er komplekst, men man kan sige, at det diskursanalytiske potentiale for at bidrage med en holistisk optik, kunne udnyttes endnu bedre. Man kunne således mere systematisk sammenligne borgernes og mediernes måde at italesætte politik på, hvilket kunne bidrage til, at man som læser kunne identificere forhandlingen af betydningen af politik samt kontekstualisere den i forhold til både fokusgruppen som et helt unikt samtaleforum og en særlig interaktionsform og i forhold til stof- og mediemæssige rammer, som de enkelte indslag og tekster også er et produkt af. Desuden kunne en

større grad af synlighed i forhold til, hvordan de seks fortolkningsrepertoarer er fremkommet, og hvordan de enkelte mediecases er udvalgt i forhold til at illustrere diskursernes tilstedeværelse, have bidraget til mere principielle diskussioner af diskursanalysens muligheder og begrænsninger.

Når det er sagt, har jeg med fordel anvendt bogen i min undervisning i receptionsanalyse, hvor undersøgelsen er eksemplarisk i forhold til sine holistiske intentioner og i forsøget på at fastholde en eksplicit teoretisk forankring i analysen af mediernes og borgernes fremstilling og forhandling af politik. De studerende har haft stor glæde ved at læse implementeringen af det diskursanalytiske afsæt i forhold til de metodiske strategier og af bilagene, der beskriver forløbet af fokusgruppeinterviewene. På den måde har denne undersøgelse allerede affødt en række refleksioner, og bogen er afgjort inspirerende og giver en række bud på væsentlige og centrale tværfaglige og mediespecifikke diskussioner. Det enorme materiale rummer sandsynligvis muligheden for flere bøger og artikler – med andre ord, at forskerne siger noget mere om, hvordan der tales om politik i medierne og blandt borgerne.

Unni From
Adjunkt, ph.d.
Institut for Informations- og Medievidenskab
Aarhus Universitet

Niels Ole Finnemann.
Internettet i mediehistorisk perspektiv.
København: Samfundslitteratur, 2005,
331 sider, 298 kr.

Dansk medieforskning har fået sit første større, teoretiske værk om internettet. Bogens forfatter har stået på skuldrene af international forskning om forskellige mediers distinktive træk og af sin egen disputats om computeren som medie (Finnemann, 1994) for at levere en både systematisk og historisk forankret redegørelse for internettet som det nye centralmedie i det nuværende samlede mediemiljø eller – i forfatterens terminologi – 'mediematrice'. Resultatet er blevet en fakta-mættet, lærd og perspektivrig fremstilling, der vil kunne inspirere ikke mindst til teoretiske diskussioner, men også til empiriske undersøgelser og til kulturpolitisk debat om, hvad internettet egentlig er og kan blive til.